

ΕΝΑ ΟΝΕΙΡΟ ΠΟΥ ΣΒΗΝΕΙ

Α,

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση γεννήθηκε ἀποφικῇ σὲ μίαν ἀναπαντελῆ στιγμή, καὶ γι' αὐτὸ εἶτα-νε καταδικασμένη σὲ μαρasmus καὶ σὲ γρήγορο θάνατο. Να, πῶς ξηγούμε εμεῖς τὴν ἀτυχήμα της, μέσα σὺν λίγο χωρὸν ποὺ μᾶς χωρίζει ὁ «Νουμάς» :

1). Δὲ γεννήθηκε ἀκόμα στὴν Ἑλλάδα ὁ Λούθηρος τῆς Ἐκπαιδευτικῆς μεταρρύθμισης, ποὺ μὲ τὸν οἶκο του τὸν ἐπιστημονικὸ ἢ με τὴν αἰγλή του τὴ λογοτεχνικὴ θὰ ἐπιβληθεῖ σὺν ἔθνος.

2). Ἡ Κοινωνία μᾶς εἶναι ἀκόμα ἀπαράσκευη γιὰ νὰ νιώσει τὴν ἀνάγκη τῆς μεταρρύθμισης. Ὁ Δημοτικισμὸς εἶναι σήμερὰ χτήμα μίας μικρῆς φωτισμένης μειοψηφίας, ποὺ δὲν ἔχει οὔτε τὴν ὕλική δύναμη νὰ ἐπιβληθεῖ, ὅπως ἔχινε στὴ Ρωσία. Ὅλη ἡ ἐπιστημονικὴ ἐπιχειρηματολογία ποὺ θεμελιώνεται ὁ Δημοτικισμὸς, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἄγνωστη καὶ στοὺς περισσότερους καὶ ἀπὸ τοὺς λεγόμενους δημοτικιστές. Καμιά κοινωνικὴ τάξη δὲν υἱοθέτησε ὁμαδικὰ τὸ ζήτημά μας. Σκόρπια άτομα ἀπὸ διάφορες τάξεις δὲν μποροῦν νὰ ἐπιβληθοῦν. Ἀκόμα καὶ οἱ ὕλικοι δοκοὶ ποὺ μπορούσαν νὰ κάνουν τὸ Δημοτικισμὸ ἀνάγκη ὕλική, τώρα μόλις ἀρχίζουν νὰ δημιουργοῦνται.

3). Ὁ ἴδιος ὁ Δημοτικισμὸς δὲν εἶναι ἀκόμα σήμερὰ ἔτοιμος νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν καθαρῆς. Μᾶς λείπουν τὰ στελέχη, τὰ ἐλασθημονικά καὶ λογοτεχνικά ἐπιτελεία. Μὰ ἀκόμα, ποὺ εἶναι καὶ τὸ σπουδαιότερο, δὲν ἀποκρυσταλλώθηκε ἡ ἰδέα τοῦ Δημοτικισμοῦ σ' ἓνα ὁρισμένον γλωσσικὸ καὶ ἰδεολογικὸ τύπο. Δημοτικισμὸς εἶναι μιὰ γενικὴ ἔκφραση, ὅπως οὐ λές Σοσιαλισμὸς. Μὰ ὅπως ὑπάρχουν διάφορα εἴδη σοσιαλισμοῦ, ἔτσι ὑπάρχουν καὶ διάφορα εἴδη Δημοτικισμοῦ. Ποιὸ εἶδος Δημοτικισμοῦ πρόκειται νὰ ἐπιβάλλουμε ; Μορφώθηκε μιὰ γενικὴ συνείδηση σὺν ζήτημα αὐτό ; Ἐγὼ σήμερὰ βλέπω νὰ δορυβεῖ μόνο ὁ Δημοτικισμὸς τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου. Μὰ αὐτὸς ὁ Δημοτικισμὸς εἶναι ἀταίριαστος μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀληθινοῦ Δημοτικισμοῦ. Καὶ εἶναι ὄχι μόνο δορυβοποιὸς καὶ δοκησίσοφος αὐτὸς ὁ δημοτικισμὸς, μὰ καὶ αὐθαίρετος, γιατί δὲ μᾶς ἀποδείχνει ἀπὸ ποῦ βγαίνει, καὶ σὺν σφέροντα ποιάς τάξης ἀνταποκρίνεται. Νὰ ἐπιβάλλουμε τὴν Δημοτικὴ ; Πολὺ καλὰ. Ποιά Δημοτικὴ ; τοῦ Ψυχάρη, τοῦ Πάλλη, ἢ τοῦ κυρίου Τριανταφυλλίδη ; Καὶ εἶναι σήμερὰ ἡ Δημοτικὴ ἔτοιμη νὰ μᾶς δώσει τὸ ἀπαιτούμενον ἐπιστημονικὸ ὕλικό ; Μποροῦμε νὰ γράψουμε σήμερὰ μιὰ Γεωμετρίαν, μιὰ Χημείαν, μιὰ Ζωολογίαν, μιὰ Βοτανικὴν στὴν Δημοτικὴ ; Βλέπετε καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση αὐτὸ τὸ σκόπελο τὸν σκαθαρίζοι, ἀποφεύγοντας νὰ γράψῃ βιβλία ἄλλα, ἐξὸν ἀπὸ ἀπλά ἀναγνωστικά. Τὸ σκολεῖο δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ γλώσσα. Τὴν παίρνει ἔτοιμη ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ ἀπὸ τὴ λογοτεχνία.

4). Ἡ μεταρρύθμιση δὲ θεμελιώθηκε ἀπάνω σὲ μίαν ὁρισμένη σταθερὴ κοινωνικὴ ἰδεολογία. Ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση ἀνταποκρίνεται τέλεια στὴν ψυχικὴ καὶ ἰδεολογικὴ συγκρότηση τῶν ἰδρυτῶν της. Οἱ ἐργάτες αὐτῆς τῆς μεταρρύθμισης εἶναι ἓνα περιεργὸ εἶδος ἀνθρώπων. Πρακτικοὶ καὶ ἰδεολόγοι. Ὑ-

περεθνικιστὲς καὶ ἀνθρωπιστὲς. Ἀστοί, μὰ καὶ λιγὰ καὶ σοσιαλιστὲς. Ἐργάζονται μὲ τὸν καὶ Βενιζέλο στὴν ὑπερεθνικιστικὴ πολιτικὴ του, ποὺ στηρίζεται πάνω σὺν ἰδανικά τῆς πατρίδας καὶ τῆς δημοκρατίας, μὰ τὰ λιγὰ σοσιαλιστικὰ κύτταρα ποὺ βρίσκονται σὺν αἵμα τους, τοὺς κάνουν νάντιμετωπίζουν χαλαρὰ τὰ δύο αὐτὰ ἰδανικά, ποὺ εἶναι ὥστόσο ἡ ἀκλόνητη βάση τῆς ἀστικῆς πατρίδας, καὶ ἔτσι ἀφήνουν μιὰ πλευρὰ ἀνοιχτὴ σὺν καὶ. Χατζίδακη γιὰ νὰ τοὺς πολεμᾷ εὐκολὰ σὺν ἔχτρος τῆς πατρίδας καὶ τῆς δημοκρατίας. Εἶναι ἀνθρωπιστὲς καὶ ἀγαθοὶ νὰ σοσιαλίζουν, νὰ θαμάζουν συνάμα καὶ τὸ Βουλγαροφάγο Ἴδα καὶ τὰ ὑπερπατριωτικά βιβλία τῆς κυρίας Δέλτα.

5). Ἀπὸ τὴ Μεταρρύθμιση ἔλειψε ἡ πίστις καὶ ἡ ἐπαναστατικὴ ὁρμή. Οἱ μεταρρυθμιστὲς ὠρρίζονταν πῶς ποτὲ δὲ διανοηθήκανε νὰ ἐπυνομεύσουν τὴν καθαρῆς, καὶ ἐλπίζαν πῶς θὰ τὰ καταφέρουν νὰ μὴν πάρει κανεὶς μυρουδιά.

6). Ἡ Μεταρρύθμιση συνεργάστηκε μὲ στοιχεῖα ὑποπτα, Καιοσκοπικά, ὁπορουνιστικά καὶ ὄχι αἰσθητὰ δημοτικιστικά, ριζοσπαστικά.

7). Ἡ Μεταρρύθμιση παρουσίασε ἀναντρεία καὶ ἀνεπιμύκνεια. Φαντασθεῖτε πῶς δὲν τόλμησε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἓνα σχολικὸ βιβλίο, ποὺ νὰ καθρεφτίζῃ τὴ δική της, τὴν ἀληθινὴ γλωσσικὴ καὶ κοινωνικὴ ἰδεολογία. Μᾶς παρουσίασε παράλληλα τὴν καθαρὴν Δημοτικὴ καὶ τὴν καθαρὴν Καθαρῆς, καὶ ἄφησε τὸ παιδί λεύτερο νὰ διαλέξῃ μοναχὸ του, σὰ θὰ βγῇ ἀπὸ τὸ σκολεῖο, τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ τοῦ χρειαστοῦν γιὰ νὰ δημιουργήσῃ τὸ κράμα. Ὅλοι γνωρίζουμε, πῶς ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση ἀσπάζεται τὴς γλωσσικῆς θεωρίας τοῦ καὶ Τριανταφυλλίδη. Γιατὶ νὰ μὴ γράφονταν πάνω σ' αὐτὲς τὰ σχολικὰ βιβλία γιὰ νὰ ἔχουμε σήμερὰ ἓνα ὑπόδειγμα τοῦ γλωσσικοῦ τύπου, ποὺ ὄνειρευόταν νὰ ἐπιβάλλῃ ἡ μεταρρύθμιση ;

8). Ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση δὲν εὐτύχησε νὰ παρουσιάσῃ διδακτικά βιβλία μὲ ἀπόλυτη θετικὴ ἀξία. Ἡ ἀσημαντολογία ποὺ τὰ χαρακτηρίζει, τὰ κάνει ἀκατάλληλα νὰ χρησιμοποιῶνται γιὰ ὅπλα σὺν ἐγὼν καὶ πρότυπα τῆς δημοτικιστικῆς ἰδεολογίας. Γιατὶ δὲν εἶναι προϊόντα μᾶς λεύτερης δημιουργικῆς ὁρμῆς, παρὰ παραγγελμένα κατασκευάσματα τοῦ ψαλιδιοῦ καὶ τοῦ διαβήτη, ἀπὸ χέρια κουρασμένα ἢ μολυσμένα σὺν δημοσιογραφικὸν δοῦλο.

9). Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση γένηκε ἀπὸ ἓνα περιορισμένο ἀριστοκρατικὸ κύκλο ποὺ δὲν ἔδειξε καμιά συμπάθεια σὺν μεγάλες λαϊκὲς μάζες. Οἱ κύριοι τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ ὁμίλου εἶναι βέβαια σοφοὶ καὶ κατὰ πάντα ἀξιώσιμοι, μὰ ἔχουν τὸ κακὸ πῶς ὁ πολὺς λαὸς ἀγνοεῖ τὴς εὐγενεῖς προσπάθειες ποὺ καταβάλλουν γιὰ τὴ σωτηρία του σὺν ἐρημικὸν ἄστυλ τῆς ὁδοῦ Λέκα. Δὲν μπορεῖ νὰ ἐμπνέει κανεὶς ἐμπιστοσύνη σὺν λαὸ, ζιζνώντας ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος νὰ καθιερώσῃ τὴ γλώσσα του καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο κακίζοντας τὸ Βενιζέλο γιατί δὲν τουφεκίζει τοὺς ἐνοχλητικοὺς ἐργάτες ποὺ κάνουν ἀπεργίες.

10). Ἡ ἀξιοθρήνητὴ σύχυσή ποὺ ἀφήσανε νὰ δημιουργηθεῖ, πῶς Δημοτικισμὸς καὶ Βενιζελισμὸς σημαίνει τὸ ἴδιο πράμα.

Καὶ τώρα, ἐμεῖς οἱ δημοτικιστὲς, μπορούμε νὰ ποῖμε σ' αὐτοὺς ποὺ ὑψώσανε τὴ σημαία τῆς μεταρρύθ-

μισης, παραβλέποντας θεμελιώδικους ιστορικούς και ψυχολογικούς νόμους, πώς ή ευτύχη τους στέκεται μεγάλη απέναντι στην ιστορία. Γιατί πήρανε ένα λαμπρό δνείρο αιώνων και τὸ ἀλλάξανε σὲ μιὰ ταπεινὴ, κακορροϊζήκη πραγματικότητα. Γιατί δημιουργήσανε πιά ἓνα προηγούμενο, πὺν θὰ μᾶς δυσκολεῖται τὸν ἀγῶνα. Γιατί στὸ μέλλο θάκουει ὁ κόσμος δημοτικισμό καὶ θὰ πιστεύει πὺς δημοτικισμός εἶναι αὐτὴ ἡ

μικρολογία πὺν γνώρισε τρία χρόνια μέσα στὰ σχολεία. Γιατί θὰ πιστεύει πὺς δημοτικισμός εἶναι τὰ «Ψηλά Βουνά». Καὶ μὰ τὸ Θεό, δὲν ἀξίζει δέβαια τὸν κόπο νὰ ἐπαναστατήσῃ ἓνας λαὸς γιὰ νὰ ποτήσῃ τὰ «Ψηλά Βουνά» τοῦ κ. Ζαχαρία.

Ἄς δοῦμε τώρα τί δρόμο πρέπει νὰκολουθήσουμε.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Γλαῦκος Ἀλιθέρης: «Κρινάκια τοῦ Γαλοῦ», Ἀλεξάνδρεια.

— Βιβλιαράκι μὲ τετράστιχα τραγουδάκια, πὺν ἔχουνε κάπου κάπου ποίηση ἀληθινὴ, μὰ δὲν ἔχουνε πάντα στίχο, τεχνικὰ καὶ ἄξια δουλεμένο. Ὁ Γλαῦκος Ἀλιθέρης, ἄν καὶ Ἀλεξανδρινός, ὅμως εἶναι ἀντικαβαφικός ποιητής, καὶ κάμποσο ἐγώιστής.

Θνητὴ κ' Ἐσὺ σὺν πλάσῃς, θὰ σὲ δεχτὲ ἓνα μνήμα
Σὺν ὅλα, σὺν καὶ πάντα, σὴν κρῦα τοῦ ἀγαλῖα....
Ὡ, κᾶν ἄς ἦταν βολετὸ μέσ' τῶν Καιρῶν τὸ κύμα
Νὰ γλύτωνάν Σε οἱ στίχοι μου ἀπὸ τὴ λησμονιά.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Ἡ σύγχρονη λυρική ποίηση στὴ Γερμανία: Οἱ πατριώτες ποιητές.

Ὁ Heinrich Lersch θεωρεῖται στὴ Γερμανία ἀπὸ πολλοὺς ὡς ὁ πῶς σημαντικὸς ποιητὴς τοῦ πολέμου. Ὁ πατριωτισμός του πὺν τοῦ ἐμπνέει τοὺς στίχους του, δὲν εἶναι ὁ πατριωτισμός τῆς παλῆς σχολῆς, πὺν ἐνδουσιώστηκε ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 1870—1871, ἀλλὰ ἡ ἀγνή ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα του, πὺν τὴν ἀγαπᾷ γιατί παθαίνουν καὶ πεθαίνουν τα παιδιά της. Σὰ στρατιώτης, ὄχι σὺν κουραμπιές, σὰ μερικὸς ἄλλους, ζοῦσε τὴ ζωὴ τῶν χαρακωμάτων καὶ τῆς παγκόσμιας φωτιᾶς. Βρέθηκε καὶ σὴν κόλαση τοῦ Βερντέν καὶ τοῦ Σόμ. Ἡ συντροφιά του μὲ τὸ Χάρο τὸν φέρνει πῶς κοντὰ στὸ Θεό του, τὸν ὁποῖο — καὶ σὲ τοῦτο διαφέρει ἀπὸ τόσοις ἄλλους, — δὲν παύει νὰ θεωρεῖ γιὰ τὸ Θεό τῆς ἀγάπης, καὶ ὅταν γιὰ λίγες μέρες παίρνει ἄδεια, γιὰ νὰ πάει σὴν ἀγαπημένη του, τραγουδάει:

«Höchstes Gefühl, ob Tod, ob Leben, es ist
[eins!]

Gott, Tod und Liebe sind in Eins zusammen!
Ὑπέρτατο αἶσθημα, θάνατος ἢ ζωὴ, ἓ ν αἶναι!
Θεὸς, θάνατος καὶ ἀγάπη ἐνώνονται στὸ ἴδιο πράμα!
καὶ παρακάτω:

«Gott ist im Tod, im Leben, blüht in Schlacht-
[und Kuss!]

Ὁ Θεὸς εἶναι μὲς στὸ θάνατο, σὴν ζωὴ
φανερώνεται μὲς σὴν μάχη καὶ μὲς στὸ φιλί!

Ὅλοι οἱ στίχοι του (ἔχουμε μπροστά μας τὴν ποιητικὴ του συλλογὴ «Deutschland» πὺν δῆκε στὸν Eugen Diederichs σὴν Jena) εἶναι γεμάτοι ἀπὸ ἀγνὰ θερηκενικά αἰσθήματα, πὺν τὸν κάνουν καὶ τὸν κατ' ἐξοχὴν χριστιανὸ ποιητὴ τοῦ πολέμου, ἄν

πάρουμε τὸ Χριστιανισμό γιὰ θερηκεία τῆς ἀγάπης γιὰ τοὺς δυστυχισμένους, ὅπως ἤθελε ὁ ἰδρυτὴς της. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὺς ὁ Lersch ἔχει τὴν τότε ματαιότητὴ τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ, πὺς δηλαδὴ οἱ Γερμανοὶ δὲ φτάνει καὶ τόσο γιὰ τὸν πόλεμο, μὰ ὁ ψυχικός του πόνος πὺν αἰσθάνεται, ζώντας τὴ φορικώδη ζωὴ τῶν χαρακωμάτων, τὸν κάνει νὰ ὑποφέρει καὶ γιὰ τὸν ἐχθρό, σὺν πλάσμα τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτόνε.

Ὁ Lersch εἶναι ἐργάτης, ἀλλὰ ὄχι καὶ σοσιαλιστής, γιατί ἄν εἶτανε τέτοιος, θὲ θᾶγραφε στίχους σὺν τοὺς παρακάτω:

«Maschinen rausches in Heiligen Liedern,
Fabriken sind göttliche Kirschen der Kraft».
Οἱ μηχανές ὑψώνουν παντοῦ τὰ ἱερὰ τραγούδια,
οἱ φάμπρικες εἶναι οἱ θεῖες ἐκκλησίες τῆς Δύναμης.

Ὁ ποιητὴς βρίσκεται ἀκόμα μακριὰ ἀπὸ κείνο τὸ ἰδανικό, πὺν θέλει νὰ δουλεύουν οἱ φάμπρικες μονάχα γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ γιὰ τὴν εὐτυχία ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἀντὶ νὰ ὑπηρετοῦνε μὲ τὴν κατασκευὴ τῶν πολεμικῶν μέσων τὴν ὁμὴ βία καὶ τὴν κεφαλαιοκρατία, ἄν καὶ κάπου κάπου τοῦ ἐρχοῦνται ἀμφιβολίες γιὰ τὸ θεάρεστο τῆς ὑπεράνθρωπης δουλιᾶς στὰ ἐργαστήρια καὶ στοὺς ναύσταθμους τῆς πατρίδας του, ὅταν λέει:

Ὡ Κύριε, ἄν ὅμως αὐτὸ πὺν κάνουμε δὲν εἶναι τὸ θε-
(λήμα σου,
τότε κάνε αὐτὸ τὸ πλοῖο νὰ θυθιστεῖ στὸ πρῶτο ταξίδι,
καὶ κάνε αὐτοὺς τοὺς γενναϊοκαρδούς ἄντρες νὰ πνι-
(γοῦνε σὴν πρώτη του τρικυμιά.

Ἄλλος ποιητὴς τοῦ πολέμου, ἐργάτης καὶ αὐτός, μὰ καὶ σοσιαλιστής, εἶναι ὁ Αὐστριακός Alfons Petzold. Ἄν λέμε σοσιαλιστής, δὲ θέλουμε ὅμως νὰ παρεξηγούμεστε. Εἶναι σοσιαλιστὴς τοῦ 1914, ἀπὸ κείνους πὺν τοὺς κατηγοροῦνε πὺς προδῶσανε σὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου τὴν ἰδέα τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐπειδὴ πῆγαν μὲ τὸ μέρος τῆς κυβέρνησης καὶ ψηφίζανε καὶ αὐτοί, σὺν τοὺς ἀστούς, τίς πολεμικὲς πιστώσεις. Οἱ στίχοι του εἶναι ἀπλοὶ, λαϊκοί, δημοτικοί, νὰ ποῦμε. Ἡ σοβαρότητα τῆς ματωμένης ἐποχῆς, ἡ νεκρικὴ ἡσυχία σὲς πολιτείες καὶ στὰ χωριά, ὁ πόνος γιὰ τὴν δυστυχία τοῦ προλετάριου καὶ ὁ μεγάλος του πόθος γιὰ τὴν εἰρήνη, ὅλα αὐτὰ καθρεφτίζονται μὲ συγκινητικά χρώματα σὴν Μοῦσα του. Ἡ πῶς ζωντανὴ τοῦ ποιητικὴ συλλογὴ «Volk, mein Volk» (Λαέ, λαέ μου), πὺν δῆκε στὸν Eugen Diederichs — Jena, δείχνει πὺς, ἄν καὶ ἀρρωστος, ὅσοι νὰ μὴν μπορέσει ὁ ἴδιος νὰ πάει στὸν πόλεμο, ὅσοι